

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Turvaa talven yli

Valtiovarainministeri Annika Saarikko

Taloudessa pitää varautua yllätyksiin

- Alkuvuoden odotettua vahvempi kasvu uhkaa hidastua merkittävästi ensi vuotta kohti kuljettaessa.
- Epävarmuus, pula energiasta, nopea inflaatio, rapautuva ostovoima ja nousevat korot leikkaavat kulutuksen ja investointien kasvua kaikkialla.
- Kotitaloudet säikähtäneet perusteellisesti, yritysten luottamus toistaiseksi paremmalla tolalla.
- Talouden ahdingosta voi tulla ennakoitua syvempi – riskit hintojen nousun pitkittymisestä, energiakriisistä ja talouden ajautumisesta taantumaan ovat kasvaneet.
- Syksyn palkkakierros on iso kysymysmerkki.
- Nollakorkojen aika on ohi, ja euroalueen rahapolitiikka on taiteilua inflaation leviämisen riskin ja taantumien riskin kanssa.
- Työllisyyden ja kulutuksen kasvu ovat vahvistaneet julkista taloutta tänä ja viime vuonna – alijäämät alkavat syventyä uudelleen, kun talouden kasvu hidastuu ja velanhoitomenot kasvavat.
- Julkisessa taloudessa on pitkäaikainen rakenteellinen tulojen ja menojen välinen epätasapaino.

Mistä hintojen nousu johtuu?

- Inflaatio nousi kesällä jo 7,8 prosenttiin.
- Hintoja nostaa pula energian tarjonnasta – taustalla on Venäjän hyökkäys Ukrainaan.
- Hallitus lievittää inflaation vaikutuksia, mutta ei voi estää hintojen nousua.
- Palkkainflaatio ei ole toistaiseksi käynnistynyt.

Kriisit ovat tuoneet esiin myös suomalaisen järjestelmän vahvuuksia

- Lomautusjärjestelmä auttoi yrityksiä koronakriisissä.
- Suomen sosiaaliturvajärjestelmä reagoi ja vastaa hintojen nousuun kohtuullisen hyvin.
- Toisin kuin monessa muussa maassa, Suomessa ei ole tähän mennessä ollut tarvetta näiltä osin rakentaa pikavauhtia uusia järjestelmiä.
- Sähkömarkkinoiden kriisiin ei ole valmista ratkaisua – mekanismien luominen kysyy luovuutta.

Hyvinvointialueiden aloitus määrittää budjetin kokoa

- Talousarvioesityksen loppusumma 80,5 mrd. euroa.
 - Kasvu kuluvasta vuodesta selittyy ennen kaikkea sote-rahoituksen siirtymisellä kunnilta valtiolle (hyvinvointialueiden aloitus vuoden 2023 alusta).
- Budjetin alijäämä on 8,1 mrd. euroa v. 2023 (8,9 mrd. euroa v. 2022).
- Tänä ja ensi vuonna tehdään määräaikaista toimia ostovoiman tukemiseksi ja sähkön hinnannousun lievittämiseksi.
 - Näihin toimiin ei sisälly pysyviä menolisäyksiä tai veronkevennyksiä.
- Budjettiesitys on viime keväänä päätetyn menokehysten mukainen.
- Kokonaisveroaste alenee ensi vuodelle arviolta noin 0,5 %-yksikköä.

Hintojen nousu kasvattaa valtion menoja

- Valtiontalouden alijäämä kasvaa VM:n ehdotuksesta 1,7 mrd. eurolla.
- Lisäyksen aiheuttavat mm.
 - perusturvan ja -palvelujen hintakorjaukset kustannusten nousun mukaiseksi 0,8 mrd. euroa
 - budjettiriihen menopäätökset, kuten liikennehankkeiden kustannusten nousu, 0,4 mrd. euroa
 - budjettiriihen verotuloja alentavat päätökset, kuten sähkön alv, 0,6 mrd. eurolla
 - valtionvelan korkomenojen tarkentuminen 0,2 mrd. eurolla

Hallitus panee toimeen 370 milj. euron pysyvät säästöt

- Säästöt jakautuvat siten, että kehystasoa alennetaan 57 milj. euroa ja 313 milj. euron säästöt kohdennetaan hallinnonaloittain ja kohteittain seuraavasti:
 - liikenne- ja viestintäministeriö 112 milj. euroa
 - työ- ja elinkeinoministeriö 29,5 milj. euroa
 - ulkoministeriö 40 milj. euroa
 - maa- ja metsätalousministeriö 40 milj. euroa
 - valtiovarainministeriö 48 milj. euroa
 - ympäristöministeriö 6,5 milj. euroa
 - valtioneuvoston kanslia 2 milj. euroa
 - muut yhteensä 35 milj. euroa (matkustussäästö 20 milj. euroa, toimistotilasäästö 10 milj. euroa ja asumisneuvonnan varauksen pienentäminen 5 milj. euroa).

Budjetissa vahva panostus kokonaisturvallisuuteen

- Puolustusministeriön hallinnonalalle ja Rajavartiolaitokselle tehdään noin 1 mrd. euron panostukset keväällä päätetyn mukaisesti.
- 7 500 poliisin määrä turvataan.
- Huoltovarmuutta, puhtaita teknologioita ja energiaomavaraisuutta vahvistetaan 220 milj. euron panostuksella.
 - Tämä sisältää mm. maaseutuyritysten energiainvestointeja, vetyhankkeita, energiatukea, sähköautojen latausinfraan tukea taloyhtiöille sekä avustuksia asuinrakennusten öljy- ja kaasulämmityksestä luopumiseksi.
- Riihessä tehtiin päätös 2 500 uuden hoiva-avustajan kouluttamisesta. Kaikkiaan sote-alan koulutuksen aloituspaikkoja vahvistettu mittavasti vaalikauden aikana.
- Myös kestävä julkinen talous on turvallisuutta – laitamme liikkeelle menokartoituksen.

Helpotusta sähkön hinnan nousuun

- Sähkömarkkinat ovat ennennäkemättömässä kriisissä ja hinnat ovat moninkertaistuneet.
- Kriisiin vastataan kattavalla ja oikeudenmukaisella toimenpidekokonaisuudella.
 - Määräaikainen sähkövähennys kotitalousvähennyksen yhteyteen, arvio 300 milj. euroa
 - Määräaikainen sähkötuki pienituloisille kotitalouksille, arvio 300 milj. euroa
 - Sähkön arvonlisävero alennetaan 10 prosenttiin 1.12.2022–30.4.2023, reilut 200 milj. euroa
 - Asumistuen lämmitysnormia korotetaan, 6 milj. euroa
 - Hallitus suosittaa, että energiayhtiöt myöntävät suuria laskuja saaneille tavanomaista pidempiä maksuaikoja
 - Hallitus suosittaa, että kunnat ohjaavat omistamiaan energiayhtiöitä hillitsemään hintojen nostoja
 - Valmistellaan windfall-voittojen veroa huomioiden puhtaan energian investointiedellytykset
 - Hallitus tekee komissiolle aloitteen sähköpörssin tarjousten enimmäishinnan alentamisesta EU:ssa

Lapsiperheitä tuetaan hintojen noustessa määräaikaisin täsmätoimin

- 90-luvun lamassa lapsiperheköyhyys kaksinkertaistui, eikä taso ole sen jälkeen laskenut.
 - Yli 110 000 lasta asuu pienituloisessa perheessä (tulot alle 60 prosenttia maan mediaanituloista).
- Syntyvyys on historiallisen alhaisella tasolla.
- Perheille maksetaan 23.12.2022 ylimääräinen lapsilisä, jota ei huomioida tulona toimeentulotuessa.
- Varhaiskasvatusmaksuja alennetaan pysyvästi 70 milj. eurolla – maksut pienentyvät 1.8.2023 alkaen.
 - Yksityisen hoidon tuki nousee 100 eurolla kuukaudessa.
- Vuoden 2023 määräaikaiset toimet perheille
 - Opintorahan huoltajakorotusta nostetaan 10 eurolla kuukaudessa.
 - Lapsilisän yksinhuoltajakorotusta nostetaan 5 eurolla kuukaudessa.
 - Toimeentulotuen alle 18-vuotiaiden perusosa nousee 10 prosenttia.
 - Työttömyysturvan lapsikorotusta nostetaan noin 24–45 euroa lapsiluvusta riippuen.

Eläkeläisten ostovoimaa turvataan

- Eläkkeen tasoa automaattisesti korottava taitettu indeksi ja sote-verouudistus nostavat eläkkeitä vuodenvaihteessa.
- Keskivertoeläke (bruttona 1 600 euroa kuukaudessa) nousee arviolta 102 euroa kuukaudessa vuoden 2023 alussa.
 - Verojen jälkeen tulot kasvavat hintojen nousua mukailien arviolta 75 euroa kuukaudessa ja noin 900 euroa vuodessa.
- Ikääntyneiden työnteon kannustimia parannetaan korottamalla porrastetusti 60 vuotta täyttäneiden työtulovähennyksen enimmäismäärää.
- Lääkekattoon ei tehdä vuodelle 2023 hintatarkistusta eli katto ei korotu hintojen nousun mukana.

Itäisen Suomen elinvoimaa vahvistetaan

- Venäjän hyökkäys on avannut railon, joka iskee erityisesti itäiseen Suomeen – hallitus on tehnyt laajan selvityksen itäisen Suomen elinvoiman vahvistamisesta. Painopisteenä saavutettavuus, osaaminen ja matkailu.
- Itäisen Suomen uusi rahoituskokonaisuus noin 80 milj. euroa
 - Itäisen Suomen ratahankkeita edistetään 31,1 milj. eurolla.
 - Itäisen Suomen korkeakoulujen opiskelupaikkoja lisätään ja tutkimus- ja kehittämistoimintaa vahvistetaan 10 milj. eurolla, sekä nuorisotoimintaa tuetaan 1 milj. eurolla.
 - Matkailun edistämiseen lisätään 7,5 milj. euroa, ja Kutilan kanavan sekä erämuseon investointihankkeita vauhditetaan investointivaltuuksilla.
 - Yritysten kehittämishankkeiden myöntämisvaltuutta lisätään 3 milj. eurolla, ja se kohdennetaan Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson alueella toimiville pk-yrityksille.
 - Työkanava Oy:tä lisäpääomitetaan 5 milj. eurolla.
 - Opintolainahyvitys toteutetaan kokeiluna 25 itäisen Suomen kunnassa.
- Tämä on ensimmäinen askel itäisen Suomen uudistumisessa Venäjän hyökkäyssodan alkamisen jälkeen.

Kasvun eväitä lisäämään

- Suomen tavoitteena on nostaa T&K-menot 4 prosenttiin bkt:sta vuoteen 2030 mennessä.
- T&K-verovähennys tulee voimaan ensi vuoden alusta.
- Kansallisen lääkekehityskeskuksen toimintaa sitoudutaan pääomittamaan 20 milj. eurolla.
- Yksityisiä investointeja vauhditetaan.
 - Poikkimaantiehanke toteutetaan Stora Enson tehtaan ja Oulun sataman välillä, mikäli Stora Enso toteuttaa merkittävän uuden investoinnin.

Kiitos

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET